01 ความขัดแย้งระหว่างสาวก

จากหนังสือ ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา

โดย อ.เสถียร โพธินันทะ

บทที่ ๑
ความขัดแย้งระหว่างสาวก
๐๐๐

พระมหาจุนทะห้ามการวิวาท

ในยุคพุทธกาลนั้น ปรากฏว่ามีปุถุชนสงฆ์ต่างคณะเกิดการทะเลาะวิวาทกล่าวดูหมิ่นกัน ต้องมีการห้ามปรามตักเตือน อันพึงเห็นได้จากคัมภีร์อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต

ดังได้สดับมา สมัยหนึ่งท่านพระมหาจุนทะ พักอยู่ ณ สัญชาติยนิคมในแว่นแคว้นเจตี ณ สถานที่นั้นแล พระมหาจุนทะได้เรียกภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า "ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย เหล่าภิกษุผู้เป็นธรรมกถึกในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมพูดก้าวร้าวรุกรานเอากับภิกษุผู้บำเพ็ญฌาน (อยู่ในฝ่ายอรัญญวาสี) ว่าภิกษุเหล่านี้ต่างก็คิดนึกว่า 'พวกเราบำเพ็ญฌาน ๆ' ดังนี้ ภิกษุเหล่านี้จะชื่อว่าเพ่งพินิจซึ่งอะไร ๆ ไฉนภิกษุเหล่านี้จึงจักชื่อว่าเพ่งพินิจ เหล่าภิกษุผู้ธรรมกถึกย่อมไม่เลื่อมใสในเหล่าภิกษุผู้บำเพ็ญฌาน ฝ่ายภิกษุผู้บำเพ็ญฌานเล่า ก็ไม่เลื่อมใสในพวกเธอ"

"ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย เหล่าภิกษุผู้บำเพ็ญฌานในพระธรรมวินัยนี้ย่อมพูดก้าวร้าวรุกรานเหล่าภิกษุผู้ธรรมกถึกว่า 'ภิกษุเหล่านี้ต่างคิดนึกว่า พวกเราเป็นผู้ประกอบธรรม พวกเราเป็นผู้ประกอบในธรรม' ดังนี้ แต่พวกเธอกลับเป็นผู้ถือตัวเย่อหยิ่ง ปากกล้ามีวาจาจัด ขาดสติสัมปชัญญะ มีจิตไม่มั่นคง มีใจคะนอง มีอินทรีย์ปรากฏ ภิกษุเหล่านี้จะชื่อว่าเป็นผู้ประกอบในธรรมอย่างไรได้ จะเป็นผู้ประกอบในธรรมเพื่ออะไร ไฉนจะชื่อว่าเป็นผู้ประกอบในธรรม เหล่าภิกษุผู้บำเพ็ญฌานย่อม

ไม่เลื่อมใสในเหล่าภิกษุผู้ธรรมกถึก ฝ่ายภิกษุผู้ธรรมกถึกเล่า ก็ไม่เลื่อมใสในพวกเธอ”

เรื่องที่ยกมาแสดงนี้ พึงเห็นได้แล้วว่า พวกปุถุชนสงฆ์ฝ่ายคันถธุระด้วย ฝ่ายวิปัสสนาธุระด้วย ได้ติเตียนกันและกันด้วยวาทะทั้งหลาย มีการติฉินต่อว่ากัน ฝ่ายคันถธุระ หรือพวกธรรมกถึก ได้ตำหนิพวกบำเพ็ญฌาน ถือเอาตามนัยก็คือว่า พวกบำเพ็ญฌานไม่ได้เรียนรู้แตกฉานในพระพุทธวจนะทั้งหลาย ไม่รู้ว่าอะไรคือขันธ์ ธาตุ อายตนะ ปฏิบัติกันอย่างงมงาย ไม่รู้ว่าอะไรคือฌาน รู้แต่ว่าเพ่ง แต่ไม่ทราบชัดว่าเพ่งอะไร ฝ่ายพวกบำเพ็ญฌานเล่า ก็กล่าวตอบติพวกธรรม-กถึกว่าดีแต่เรียนรู้มาก ๆ แล้วเกิดเย่อหยิ่งในความรู้นั้น ส่วนการปฏิบัติไม่มี อย่างนี้ชื่อว่าเรียนเปล่า ไม่ชื่อว่าผู้ทรงธรรม ท่านพระมหาจุนทะผู้เป็นขีณาสพสิ้นชาติขาดอาสวะ หวังอยู่ซึ่งความปรองดองเข้าใจกันดีในทั้งสองพวกนั้น จึงได้กล่าวกถาสามัคคีดังต่อไปนี้ว่า เมื่อต่างฝ่ายต่างกล่าวสรรเสริญพวกเดียวกัน และติฝ่ายตรงข้ามเช่นนี้ ก็ชื่อว่าไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์อะไร ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล ท่านทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า พวกเราผู้เป็นธรรมกถึก จักกล่าวสรรเสริญคุณของภิกษุผู้บำเพ็ญฌาน ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย ท่านทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนั้นเถิด ข้อนั้นเพราะเหตุใด เพราะว่าผู้ที่ถูกต้องอมตธาตุด้วยนามกายแล้วและดำรงอยู่นั้น เป็นอัจฉริยบุคคลหาได้ยากในโลก

ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล ท่านพึงศึกษาอย่างนี้ว่า พวกเราผู้บำเพ็ญฌานจักกล่าวสรรเสริญคุณของเหล่าภิกษุผู้เป็นธรรมกถึก ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย ! ท่านพึงศึกษาอย่างนั้นเถิด ข้อนั้นเพราะเหตุใด เพราะว่าผู้ที่รู้แจ้งตลอดอรรถบทอันลับลึก ด้วยมรรคปัญญา เป็นอัจฉริยบุคคล หาได้ยากในโลกดังนี้

โอวาทแห่งท่านมหาจุนทะเถระนี้ สมควรเป็นเนติแบบแผนแก่พุทธบริษัท ๔ ได้ตลอดไป ถ้าหากมีการวิวาทนินทาด้วยเหตุแห่งต่างหมู่ต่างมติ พึงถือเอาซึ่งเถรานุศาสน์นี้เป็นเครื่องระงับ เรื่องทั้งหลายที่ไม่งามก็จักหมดไปเอง ในคัมภีร์มโนรถปูรณี อรรถกถาอังคุตตรนิกาย เล่าถึงสังฆมณฑลรุ่นหลัง ๆ เกิดการแก่งแย่งโต้เถียงกันถึงเรื่องว่า ศาสนานั้นมีอะไรเป็นมูลสำคัญ พวกภิกษุที่ประพฤติธุดงค์เห็นว่า “ปฏิบัติเป็นมูล” ฝ่ายพวกภิกษุที่เป็นธรรมกถึกเห็นว่า “ปริยัติเป็นมูล” ฝ่ายถือปฏิบัติเป็นมูลก็ยกพระพุทธพจน์ในมหาปรินิพพานสูตรว่า “ดูก่อนสุภัททะ ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้แล พึงดำรงอยู่โดยชอบในมรรคมีองค์ ๘ เพียงใด โลกก็ไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลายเพียงนั้น” และหลักฐานอื่นอีกว่า “มหาราช ศาสนาของพระศาสดามีการปฏิบัติเป็นมูล แผ่ไปได้เพราะปฏิบัติ ทรงอยู่ได้เพราะปฏิบัติ” ฝ่ายพวกที่ถือปริยัติเป็นมูลนั้น ก็นำพระสูตรมาอ้างว่า “สูตรทั้งหลายตั้งอยู่เพียงใด วินัยยังรุ่งเรืองเพียงใด สัตวโลกทั้งหลายย่อมเห็นแสงสว่างเพียงนั้น เหมือนเมื่อตะวันสูงขึ้นไป เมื่อไม่มีสูตรทั้งหลาย ทั้งวินัยก็เลอะเลือนด้วย ความมืดจักมีในโลก เหมือนเมื่อตะวันตกดิน เมื่อพระสูตรอันบุคคลรักษาอยู่แล้ว การปฏิบัติย่อมเป็นอันเขารักษาด้วย” ฝ่ายพวกตรงกันข้ามได้ฟังเช่นนี้เลยนิ่งเงียบ พวกธรรมกถึกกล่าวต่อไปว่า ในฝูงโคตั้งร้อยตั้งพัน ถ้าเมื่อไม่มีแม่โคผู้รักษาประเพณีแล้ว วงศ์ประเพณีก็สืบไปไม่ได้ อุปมานี้ฉันใด แม้จะมีภิกษุพวกกระทำวิปัสสนาตั้งร้อยตั้งพันก็ตาม เมื่อปริยัติไม่มีแล้ว การที่จะแทงตลอดในอริยมรรคก็ไม่อาจมีได้ฉันนั้น

เหตุแตกสามัคคีคณะภิกษุเมืองโกสัมพี

การแตกสามัคคีในสังฆมณฑล ก็ได้เริ่มมีมาแล้วแต่ปางพระศาสดาของเราทั้งหลาย ยังทรงพระชนม์ชีพสั่งสอนเวไนยนิกรอยู่ เช่นเรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัมพีและภิกษุเทวทัตกับคณะเป็นตัวอย่าง จักกล่าวถึงภิกษุชาวโกสัมพีก่อน เรื่อง ๆ นี้มีปรากฏในที่หลายแห่ง ทั้งในพระวินัยปิฎกและสุตตันตปิฎก เช่นเดียวกับเรื่องของพระเทวทัต ดำเนินความว่าที่แขวงเมืองโกสัมพี ณ โฆสิตารามวิหาร มีคณะภิกษุอยู่สองพวก คือพวกหนึ่งเป็นพวกธรรมกถึก อีกพวกหนึ่งเป็นพวกวินัยธร แต่ละพวกมีจำนวนห้าร้อย วันหนึ่งอาจารย์ใหญ่ของฝ่ายธรรมกถึกไปฐานแล้ว เหลือน้ำชำระทิ้งไว้ในภาชนะ ภายหลังอาจารย์ใหญ่ฝ่ายคณะวินัยธรไปเห็นเข้าก็ว่ากล่าวอาจารย์ธรรมกถึกว่า การกระทำเช่นนี้เป็นอาบัติ ฝ่ายอาจารย์ธรรมกถึกก็ยอมรับว่าตนได้ทำจริง แต่ไม่รู้ว่าเป็นอาบัติ และไม่เชื่อว่าเป็นอาบัติด้วย อาจารย์ฝ่ายวินัยธรก็ว่า เมื่อไม่รู้แล้วก็แล้วไปเถิด อาบัติไม่มี เรื่องก็สงบลงเพียงนั้น แต่ต่อมาอาจารย์ฝ่ายวินัยธรกลับไปบอกเล่าแก่ศิษย์ว่า อาจารย์ธรรมกถึกนั้นแม้ต้องอาบัติก็ยังไม่รู้ พวกศิษย์ฟังแล้วก็เอาไปกล่าวประณามพวกธรรมกถึกว่า อาจารย์ของท่านต้องอาบัติก็ยังไม่รู้ ฝ่ายพวกธรรมกถึกก็ไม่ยอมนิ่ง นำความนั้นไปบอกให้อาจารย์ฟัง อาจารย์ก็กลับย้อนว่า อาจารย์ฝ่ายวินัยธรพูดว่าไม่แกล้งก็ไม่เป็นอาบัติ บัดนี้สิกลับมาพูดว่าเป็นอาบัติ ส่อแสดงว่าเป็นการมุสาสับปรับทั้งสองฝ่ายต่างโต้เถียงกันไปมาอยู่เช่นนี้ พวกวินัยธรถือโอกาสทำอุกเขปนียกรรม แก่พวกคณะธรรมกถึก เลยแตกกันออกเป็นสองฝ่ายไม่ลงอุโบสถสังฆกรรมกัน พวกคฤหัสถ์ที่เลื่อมใสพวกไหนก็พลอยเข้าข้างตามพวก พระอรรถกถาจารย์แสดงความพิสดารออกไปว่า แม้เหล่าเทพยดาตลอดไปจนถึงชั้นพรหมมีอกนิฏฐภพเป็นที่สุดก็แตกออกเป็น

สองฝ่าย โกลาหลกันอย่างยิ่ง เมื่อพระศาสดาทรงทราบก็เสด็จมาระงับอธิกรณ์ แต่พวกภิกษุทั้งสองฝ่ายก็หาเชื่อฟังไม่ กลับกราบทูลว่า "ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เป็นเจ้าของธรรม จงทรงรอไว้ก่อนเถิดพระเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าจงทรงขวนขวายน้อย ขอจงทรงประกอบตามสุขวิหารในทิฏฐธรรมเถิดพระเจ้าข้า พวกข้าพระองค์จักปรากฏด้วยการหมายมั่น การทะเลาะ การโต้เถียง การวิวาท" แม้ครั้งที่สองและครั้งที่สาม ที่พระตถาคตเจ้าตรัสห้ามการทะเลาะ ภิกษุเหล่านั้นก็คงยืนกรานกราบทูลทำนองขออย่าได้มาเกี่ยว เป็นเรื่องที่พวกตนจะต้องทะเลาะกัน เมื่อห้ามมิฟังแล้วภายหลังพระองค์ก็เปล่งสีหนาทธรรมสังเวชต่าง ๆ มีเวรย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวรเป็นต้น แล้วก็เสด็จไปสู่พาลกโลณการามเทศน์โปรดพระภคุ แล้วก็เสด็จต่อไปสู่ป่าปาจีนวังสะ ซึ่งมีพระอนุรุทธะ พระนันทิยะ และพระกิมพิละอยู่ก่อน ทรงแสดงธรรมบรรยายเรื่องอุปกิเลสและสมาธิดั่งปรากฏโดยพิสดารในอุปักกิเลสสูตรแห่งมัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ แต่ในพระธรรมบทกล่าวว่า เมื่อเสด็จไปถึงป่าปาจีนวังสะแล้ว ก็ยังได้เสด็จต่อไปยังบ้านปาลิเลยยะกะ ประทับจำพรรษาอยู่ในป่ารักขิตวัน มีหัตถีใหญ่และวานรเป็นผู้อุปัฏฐากตลอดพรรษากาล

ส่วนทางเมืองโกสัมพีนั้น เมื่อพระพุทธองค์เสด็จไปแล้ว บรรดาอุบาสกอุบาสิกาต่างพากันโกรธพวกภิกษุทั้งสองคณะ ว่าเป็นเหตุให้พระโลกนาถละทิ้งพวกเขาไป จึงพากันนัดหมายจะไม่ถวายอาหารบิณฑบาตและให้ความอุปการะใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อทรมานให้รู้สึกตัวกลับมาสามัคคีกัน อุบายวิธีนี้ได้ผล คือทั้งคณะธรรมกถึกและคณะวินัยธร ภายในสองสามวันต่างฝ่ายต่างขมาโทษซึ่งกันและกัน แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่เป็นที่พอใจของหมู่อุบาสกอุบาสิกา ยังมีปัญหาว่าต้องให้ไปขอขมาโทษต่อพระ

ตถาคตเสียก่อน ทุกสิ่งทุกอย่างจึงจะเหมือนดังเดิม บังเอิญเวลานั้นเป็นพรรษากาล ภิกษุทั้งสองคณะเลยต้องอดทนไปจนถึงออกพรรษา ก็พอดีได้ข่าวว่าพระผู้มีพระภาคเสด็จไปสู่สาวัตถีราชธานี จึงต่างฝ่ายต่างเดินทางไปเฝ้า ขณะแรกพระเจ้าปเสนทิโกศลจะไม่ยอมให้เข้าเมือง รังเกียจว่าเป็นพวกทำให้สังฆมณฑลแตกร้าว แต่พระศาสดาตรัสว่าให้อนุญาตเข้ามาเถอะ เพราะเธอทั้งสองฝ่ายล้วนแล้วแต่เป็นผู้ทรงศีล ที่ไม่เชื่อฟังพระพุทธโอวาท ก็เพราะเวลานั้นต่างฝ่ายต่างวิวาทโกรธเคืองกันอยู่ ฉะนั้นภิกษุทั้งสองคณะจึงได้เข้าเฝ้าทูลขอขมาโทษ พระธรรมกถึกยอมรับว่าที่เหลือน้ำนั้นเป็นอาบัติและที่ถูกลงอุกเขปนียกรรมนั้นถูกแล้ว พระพุทธองค์ตรัสให้ประกาศความสามัคคีด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ให้ภิกษุทั้งสองคณะเข้าประชุมกันทำสามัคคีอุโบสถ สวดพระปาฏิโมกข์ขึ้น อธิกรณ์วิวาทก็เลยเป็นอันระงับไป

พระเทวทัตทำสังฆเภท

อีกเรื่องหนึ่ง คือพระเทวทัตผู้เป็นพระราชบุตรแห่งพระเจ้าสุปพุทธะ พระญาติสนิทของพระพุทธองค์ ยามเมื่อพระศาสดาเสด็จจาริกอยู่ ณ แว่นแคว้นสักกะ ประทับสำราญพระอิริยาบถ ณ อนุปิยนิคม พระเทวทัตได้ถวายตนออกมาผนวชพร้อมกับพระญาติเจ้าศากยะอีก ๕ พระองค์ มีพระอนุรุทธะเป็นต้น ภายหลังเจ้าทั้ง ๕ องค์นั้นได้บรรลุธรรมวิเศษต่าง ๆ เป็นพระอริยบุคคลในศาสนา ส่วนพระเทวทัตนั้นบรรลุเพียงโลกิยฌานเท่านั้น พระอรรถกถาจารย์พรรณนาว่า แท้ที่จริงเทวทัตนี้ได้เป็นผู้จองล้างจองผลาญกับพระบรมครูนับแต่อดีตภพหลายต่อหลายชาติหนักหนา ในชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายที่จักได้อวสานการจองล้างนั้น เริ่มด้วยเรื่องว่า ปางเมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาประทับ

สำราญอิริยาบถอยู่ ณ โกสัมพีมหานคร ลาภสักการะเป็นจำนวนมากได้เกิดขึ้นเนืองนองแก่พระตถาคตและหมู่พระสาวก บรรดาท่านคหบดีทั้งหลายเมื่อจะบำเพ็ญบุญกิริยา ก็ล้วนแต่ปรารถนาเพื่อพระบรมครูและพระเถระมีเจ้าศากยะทั้งห้าเป็นต้น ไม่มีผู้ใดปรารถนาเพื่อเทวทัต ครั้งนั้นพระเทวทัตเกิดวิปฏิสารจิตเหตุเพราะขาดลาภ รำพึงว่า ก็เราแลเป็นกษัตริย์เช่นเดียวกับเจ้าทั้งห้านั้นเหมือนกัน เหตุไฉนหนอเราจึงไม่ได้รับการบูชาเช่นท่านเหล่านั้น อย่ากระนั้นเลยเราจักสมาคมกับพระราชาองค์ใดองค์หนึ่ง แล้วยังความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พระราชานั้น ทีนั้นลาภสักการะเป็นจำนวนมากก็จะอุบัติมีแก่เราโดยแท้ เมื่อพระเทวทัตเกิดโลภะอกุศลจิตขึ้นแล้ว ก็เข้าคบหากับเจ้าชายอชาตศัตรูผู้เป็นโอรสของพระเจ้าพิมพิสารจอมชนแห่งมคธรัฐ แสดงอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ อันเป็นคุณสมบัติของผู้บรรลุฌาน ยังความกลัวเกรงและเลื่อมใสให้มีขึ้นในเยาวราชองค์นั้น และแต่นั้นมาพระเทวทัตก็ได้รับการบูชาจากพระยุพราชในฐานะเป็นอาจารย์ นานเข้าก็มีจิตคิดกำเริบทะยานใฝ่สูงใคร่ที่จะได้ตำแหน่งสังฆบิดาบริหารการคณะสงฆ์ จึงไปเฝ้าพระศาสดากราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บัดนี้พระผู้มีพระภาคก็ทรงชราแล้ว ทรงเป็นผู้หลักผู้ใหญ่มีพระชนมายุลุถึงแล้ว ทรงล่วงพระวัยโดยลำดับแล้วพระเจ้าข้า บัดนี้ขอพระผู้มีพระภาคอย่าทรงขวนขวายนัก โปรดทรงพระสำราญสุขในทิฏฐธรรมเถิด จงสละภิกษุสงฆ์มอบให้ข้าพระองค์เถิด ข้าพระองค์จักบริหารภิกษุสงฆ์" พระศาสดาทรงห้ามทัดทานว่าอย่าเลย ๓ ครั้ง เธอก็ไม่เชื่อ คงยืนกรานขอพระพุทธอำนาจ ๓ ครั้งเหมือนกัน ในที่สุดพระศาสดาจึงตรัสว่า "ดูก่อนเทวทัต แม้แก่สารีบุตรและโมค-คัลลานะเราก็ไม่พึงสละภิกษุสงฆ์ให้ได้ ไฉนเล่าจะพึงสละให้แก่เธอผู้ลามกบริโภคเขฬะ" พระเทวทัตเมื่อขอไม่ได้ก็ผูกอาฆาตพระองค์ไว้เป็น

ปฐมนับแต่บัดนั้น กาลต่อมาพระเทวทัตยังได้เสี้ยมสอนยุพราชกุมารให้กระทำปิตุฆาต และพยาบาททำร้ายพระพุทธเจ้าด้วยประการต่าง ๆ แต่เป็นความพิสดารมากและไม่เป็นจุดสำคัญของเรื่องนี้ จักขอข้ามไปเสีย มาครั้งหนึ่งพระเทวทัตแต่งตั้งหลักธรรมที่ภิกษุจะต้องประพฤติ ๕ ข้อ เรียกว่า ปัญจวัตถุ ประกาศให้บริษัทของตนประพฤติ แล้วนำเหล่าสานุศิษย์เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ทูลขอให้ออกพระพุทธบัญชาเป็นกฎที่ภิกษุทุก ๆ รูป ต้องดำเนินตาม ๕ ข้อนั้น คือ

(๑) ภิกษุพึงเป็นผู้อยู่ป่าเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดไปสู่ละแวกบ้าน รูปนั้นมีโทษ
(๒) ภิกษุพึงถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดรับนิมนต์ รูปนั้นมีโทษ
(๓) ภิกษุพึงถือนุ่งห่มผ้าบังสุกุลเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดรับผ้าคฤหบดี รูปนั้นมีโทษ
(๔) ภิกษุพึงถืออยู่โคนไม้เป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดเข้าสู่ที่มุงที่บัง รูปนั้นมีโทษ
(๕) ภิกษุไม่พึงฉันของสดคาวมี ปลา เนื้อ เป็นต้นตลอดชีวิต รูปใดฉัน รูปนั้นมีโทษ

แต่พระศาสดาไม่ทรงเห็นชอบ เพราะเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ตึงเครียดเกินไป ตรัสว่าอย่าเลยเทวทัต รูปใดปรารถนาจะถืออยู่ป่าเป็นวัตรหรืออยู่บ้านตลอดจนถึงการเที่ยวถือบิณฑบาต รับนิมนต์ ถือห่มผ้าบังสุกุลหรือรับผ้าคฤหบดี ก็แล้วแต่ใจตนสมัครจะประพฤติ ส่วนเรื่องเสนาสนะถือโคนไม้นั้น อนุญาตให้อยู่ได้เพียง ๘ เดือนเท่านั้น และถ้าเนื้อที่บริสุทธิ์โดยส่วนสามแล้วก็อนุญาตให้ฉันได้

เมื่อพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตเช่นนี้ พระเทวทัตจึงประกาศลัทธิ

ของตนแก่หมู่ภิกษุว่า ลัทธินี้เป็นสิ่งเลิศที่อาจนำออกซึ่งกองทุกข์ได้ เหล่าภิกษุบางพวกที่บวชใหม่มีความรู้อ่อนก็เชื่อตาม เข้าสมัครเป็นสาวกของพระเทวทัตเป็นจำนวนมาก แต่นั้นมาพระเทวทัตกับบริวารก็แยกทำสังฆกรรมอีกส่วนหนึ่งไม่ร่วมกับใคร ๆ ต่อภายหลังพระศาสดารับสั่งใช้พระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะไปแสดงอนุศาสนี ปรับความเข้าใจในข้อธรรมกับเหล่านวกภิกษุที่ตามพระเทวทัตไป ให้ละทิฐิที่ผิดแล้วพากลับมาได้ ส่วนพระเทวทัตเมื่อขาดบริวารแล้วก็เป็นอันหมดสิ้นอำนาจทุกอย่าง ต่อมาได้รู้สึกผิดจึงได้กลับมาขอขมาต่อพระศาสดา แต่มาไม่ทันถึงก็ได้มรณภาพเสียก่อน

ทั้งสองเรื่องนี้ ปรากฏว่าเป็นเรื่องใหญ่ที่เกี่ยวกับการแตกสามัคคีกันในหมู่สงฆ์ อันพุทธศาสนิกส่วนมากได้รู้เห็นกันอยู่